

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Bendrijos finansų sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūros ir Europos sisteminės rizikos valdybos steigimo

COM(2009) 499 galutinis – 2009/0140 (COD)

Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiama Europos bankininkystės institucija

COM(2009) 501 galutinis – 2009/0142 (COD),

Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiama Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija

COM(2009) 502 galutinis – 2009/0143 (COD),

Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiama Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija

COM(2009) 503 galutinis – 2009/0144 (COD)

(2010/C 339/08)

Pranešėjas **Lars NYBERG**

2009 m. spalio 6 d. Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Bendrijos finansų sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūros ir Europos sisteminės rizikos valdybos steigimo

COM(2009) 499 galutinis – 2009/0140 (COD),

Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiama Europos bankininkystės institucija

COM(2009) 501 galutinis – 2009/0142 (COD),

Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiama Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija

COM(2009) 502 galutinis – 2009/0143 (COD),

Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiama Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija

COM(2009) 503 galutinis – 2009/0144 (COD).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2010 m. sausio 8 d. priėmė savo nuomonę.

459-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. sausio 20–21 d. (2010 m. sausio 21 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 169 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 15 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Rugsėjo 23 d. Europos Komisija paskelbė pasiūlymus priimti reglamentą dėl Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) ir tris reglamentus, kuriais įsteigiamos

Europos bankininkystės institucija, Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija. Visi šie pasiūlymai gana nuosekliai atitinka 2009 m. pradžioje J. de Larosière grupės parengtos ataskaitos nuostatas.

1.2 Nuomonėje dėl J. de Larosière ataskaitos EESRK nagrinėjo finansų ir ekonomikos krizės priežastis, finansų rinkos reglamentavimą ir priežiūros sistemas. Norime ne tik priminti šią nuomonę, bet ir pakartoti vieną iš jos teiginių: „EESRK taip pat mano, kad norint užkirsti kelią tokios finansų krizės pasikartojimui, priežiūrai tenka labai svarbus vaidmuo. Tačiau priežiūrai būtina nustatyti taisykles. Todėl (...) pasiūlymai pakeisti ir sugriežtinti taisykles taip pat yra labai svarbūs.“⁽¹⁾

Suinteresuotųjų šalių grupės

1.3 Komitetas ragino, kad trijų naujų institucijų valdybose savo atstovus turėtų daugiau subjektų. Tačiau Komisija siūlo specialias suinteresuotųjų šalių grupes.

1.3.1 **ESRV** turėtų, kai reikia, kreiptis „patarimo į atitinkamas privačiojo sektoriaus suinteresuotąsias šalis“. Kaip pavyzdys nurodomi finansų sektoriaus atstovai, vartotojų organizacijos ir tam tikros Komisijos nustatytos grupės. Reikėtų paminėti, kad finansų sektoriaus atstovai turėtų būti skiriami tiek darbdavių, tiek ir profesinių sąjungų. Be to, kadangi sisteminė rizika kyla ne tik finansų rinkoms, bet visai ekonomikai, taip pat reikia konsultuotis su darbdaviais ir profesinėmis sąjungomis Europos lygiu.

1.3.1.1 Nieko nesakoma apie šių konsultacijų vykdymo būdą ir dažnumą. Tai reikėtų apibrėžti, kadangi straipsnyje nurodoma, kad tokios konsultacijos „bus“ vykdomos. Nurodymas „kai reikia“ nėra konkretus.

1.3.2 Trijų minėtų **institucijų** suinteresuotųjų šalių grupėms, pasak Komisijos, turėtų priklausyti atitinkamos finansų rinkos srities darbdaviai ir darbuotojai, taip pat vartotojai ir sektoriaus paslaugų naudotojai. Siūlomas 30 atstovų skaičius turėtų būti po lygiai padalytas visoms atstovų grupėms.

1.3.2.1 Šios grupės posėdžiauja ne rečiau kaip du kartus per metus, jos gali teikti nuomones ir rekomendacijas ir joms teikiama sekretoriato paslauga. Nuomonės ir rekomendacijos turėtų būti skelbiamos viešai. Kyla pavojus, kad grupių darbas bus atliekamas tik per du posėdžius. Joms turi būti sudaryta galimybė nuolat sekti atitinkamos institucijos veiklą.

Makrolygio rizikos ribojimo priežiūra

1.4 Pasiūlyme dėl ESRV nepateikiama sisteminės rizikos apibrėžties. Šią sąvoką reikia apsvaistyti viešai, ne tik už uždarytų durų naujojoje ESRV.

1.4.1 EESRK laikosi nuomonės, kad ESRV privalo turėti aiškius įgaliojimus veikti, kai finansiniam stabilumui kyla pavojus, todėl, siekiant tai užtikrinti reglamente, kai kurių punktų redakciją reikėtų persvarstyti iš naujo.

— Skirtingos formuluotės turėtų būti suderintos naudojant „priežiūros“ sąvoką.

⁽¹⁾ Žr. EESRK nuomonės dėl de Larosière grupės ataskaitos 1.4 punktą, OL C 318, 2009 12 23, p. 57.

— ESRV įspėjimai ir rekomendacijos turėtų būti tik perduodami Tarybai, kaip nurodoma 16 straipsnio 3 dalyje, o ne perduodami per Tarybą, kaip teigiama 9 konstatuojamojoje dalyje, nes tai gali sumažinti valdybos nepriklausomumą.

— Žodžio „turėtų“ naudojimas kalbant apie šias rekomendacijas reiškia, kad jos yra daugiau ar mažiau privalomos. Sprendimas, ar veiksmas privalomas ar neprivalomas, turi priklausyti nuo to, kam suteikta kompetencija už taisyklės vykdymą – valstybėms narėms ar ES.

— Nurodoma (3 straipsnis), kad ESRV prisideda „prie sklandaus vidaus rinkos veikimo“. ESRV kompetencijai patikėta finansų rinkose kylanti rizika, tačiau iš minėtos nuostatos atrodo, kad jai suteikta platesnė funkcija.

1.4.2 ESRV Generalinę valdybą sudaro 29 ECB Generalinės tarybos nariai. Šiai ECBS ir naujosios ESRV sąsajai EESRK pritaria.

1.4.2.1 11 straipsnyje „Valdymo komitetas“ nėra nustatyta taisyklių dėl balsavimo teisių. EESRK rekomenduoja, kad Valdymo komitetui priklausytų penki ECB Generalinės tarybos nariai, nes taip būtų lengviau užtikrinti geresnį geografinį pasiskirstymą, mažų ir didelių šalių atstovaujumą ir euro zonai priklausančių bei nepriklausančių šalių atstovaujumą. Be to, kadangi visi Valdymo komiteto nariai, kaip atrodo, turi balsavimo teises, jam turi priklausyti daug centrinių bankų atstovų.

1.4.3 Parlamentas paminėtas tik vieną kartą, nurodant, kad ESRV privalo ne mažiau kaip kartą per metus teikti ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai. Vadovaujantis 20 straipsniu, Taryba nagrinėja šį reglamentą dėl ESRV praėjus trejiems metams nuo jo įsigaliojimo. Parlamentas, be abejonės, taip pat turėtų dalyvauti šiame nagrinėjime.

Mikrolygio rizikos ribojimo priežiūra

1.5 Trijuose reglamentuose nurodyti institucijų tikslai (1 straipsnio 4 dalis) yra beveik identiški: vidaus rinkos veikimas, finansų sistemos stabilumas ir stipresnis tarptautinės priežiūros koordinavimas. Skiriasi tik apsaugos objektas – Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija siekia apsaugoti investuotojus, Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija – draudėjus ir kitus naudotojus, o Europos bankininkystės institucija – indėlininkus ir investuotojus.

1.5.1 Pagrindinė trijų institucijų veikla bus susijusi su galiojančiomis taisyklėmis ir nacionalinių institucijų vykdomos praktikos suderinimu, kuris dažniausiai bus įgyvendinamas skelbiant gaires ir rekomendacijas. Institucijoms taip pat bus suteikti įgaliojimai rengti naujus techninius standartus.

1.5.1.1 Institucijų parengti naujų techninių standartų pasiūlymai, vadovaujantis 7 straipsnio 2 dalimi, priimami ne direktyvomis, o tik reglamentais ir sprendimais. Jeigu techniniais standartais nenustatoma politika, jie neskelbiami ir reglamentais. Techniniai standartai turėtų būti skirti tik nacionalinėms priežiūros institucijoms ir finansų institucijoms, o ne valstybėms narėms, ir todėl jie turėtų būti priimami sprendimais, o ne reglamentais ar direktyvomis. Pastaraisiais įteisinamos Komisijos siūlomos politikos taisyklės.

1.5.2 Europos institucijos prižiūri nacionalines priežiūros institucijas, o ne tiesiogiai finansų rinkų dalyvius. Šio principo nesilaikoma tik tada, kai nacionalinė institucija nesilaiko rekomendacijų (9 ir 11 straipsniai). Tokiu atveju Europos institucija galutinai priima sprendimą, skirtą finansų rinkos dalyviams.

1.5.2.1 Taip pat aprašomi kritinės padėties atvejai (10 straipsnis), kada Europos institucija gali priimti tokius sprendimus be Komisijos. Sprendimas dėl kritinės padėties susidarymo vis dėlto turėtų priklausyti Tarybos kompetencijai. EESRK mano, kad kritinės padėties paskelbimo prielaidos turi būti tiesiogiai susijusios su pačiomis rinkomis. Kritinėje padėtyje atsidūrusi konkreti finansų įstaiga turi būti patikėta nacionalinei priežiūros institucijai.

1.5.2.2 23 straipsnyje numatytos apsaugos priemonės vyriausybės, jeigu jos mano, kad nauji techniniai standartai turi poveikio jų fiskaliniams reikalams. Šios apsaugos priemonės atrodo tinkamos, nors techniniai standartai beveik niekada neturi poveikio fiskaliniams reikalams. Kadangi apsaugos priemonės yra susijusios tik su 10 ir 11 straipsniais, jos turėtų būti išdėstytos iš karto po 11 straipsnio.

1.5.3 EESRK rekomenduoja, kad prieš įvedant naują finansinį instrumentą į rinką nacionalinė institucija turėtų duoti savo sutikimą, kaip daroma Ispanijoje. Kadangi to nedaroma kitose valstybėse narėse, iš pradžių reikėtų nuodugnai ištirti visose šalyse, išskyrus Ispaniją, naudojamus instrumentus. Todėl Komisija taip pat turėtų iš dalies pakeisti reglamentą dėl Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos reglamentu tokiais užduočiai įvykdyti.

1.5.4 Bankininkystės institucijos veiklos sritis, EESRK nuomone, turėtų būti kiek įmanoma platesnė. Bendrasis tikslas turėtų būti vienodų sąlygų sudarymas visoms finansų įstaigoms. Šiame reglamente pateikiamos apibrėžtys remiasi anksčiau priimtose direktyvose naudotomis apibrėžtimis. EESRK norėtų, jog minėtų direktyvų apibrėžtys būtų apsvartytos iš naujo, kad jose atsispindėtų finansų krizės metu sukaupta patirtis ir kad jos būtų kiek įmanoma platesnės.

1.5.5 20 straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad institucijos gali naudoti iš finansų įstaigų gautą konfidencialią informaciją tik šiais reglamentais joms skirtoms pareigoms atlikti. Šią nuostatą reikia papildyti taisykle dėl būtinos konfidencialumo apsaugos būdų.

1.5.6 Siūloma, kad nagrinėjamų Europos institucijų valdyboms priklausytų keturi nariai iš nacionalinių stebėsenos institucijų. Tačiau atrodytų tinkamiau vadovautis ESRV taikomu pasiūlymu, pagal kurį valdybai priklausytų penki nariai.

1.5.6.1 Stebėtojų taryboje balsavimo teisės suteiktos tik nacionalinių institucijų vadovams. Kyla pavojus, kad Stebėtojų taryba stebės pati save. Tokiu atveju svarbesni tampa kiti aspektai. Itin

svarbus pirmininko nepriklausomumas ir jam (jai) turėtų būti suteiktos balsavimo teisės. Nemažiau svarbus ir suinteresuotųjų šalių grupių atvirumas bei įtaka. Be to, veikla turi būti vykdoma skaidriai, o institucijų sprendimai skelbiami viešai.

1.5.7 Jeigu institucijos savo veiklą vykdyti pradės 2011 m., praeis daugiau nei dveji metai, kol jos taps visiškai funkcionalios. Reikia paspartinti šį procesą, kad būtų galima skubiai spręsti krizės metu iškilusias problemas.

2. Bendroji informacija

2.1 Rugsėjo 23 d. Europos Komisija paskelbė finansų rinkos teisės aktų paketą, kuriam priklauso pasiūlymas priimti reglamentą dėl Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV), kartu su specialiu sprendimu pavesti ECB konkrečius uždavinius, susijusius su ESRV, ir trys pasiūlymai priimti reglamentus, kuriais įsteigiamos Europos bankininkystės institucija, Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija. Vėliau, spalio 28 d., buvo paskelbta direktyva, kuria iš dalies pakeičiamos galiojančios direktyvos, susijusios su naujų institucijų įsteigimu. Ji bus nagrinėjama atskiroje nuomonėje.

2.2 Visi šie pasiūlymai gana nuosekliai atitinka 2009 m. pradžioje J. de Larosière grupės parengtos ataskaitos nuostatas. Šią ataskaitą EESRK išnagrinėjo nuomonėje savo iniciatyva, kuri buvo priimta 2009 m. rugsėjo mėn. Komiteto plenarinėje sesijoje. Minėtoje nuomonėje svarstomos finansų ir ekonomikos krizės priežastys, būtinas naujas arba patobulintas finansų rinkų reglamentavimas ir atnaujintos ar sustiprintos priežiūros sistemos. Visi susiję klausimai, išskyrus šiame dokumente tiriamus konkrečius teisės aktų pasiūlymus, buvo išanalizuoti ir pateikiami minėtoje nuomonėje.

2.3 Norime ne tik priminti šią nuomonę, bet ir pakartoti vieną iš jos teiginių: „EESRK taip pat mano, kad norint užkirsti kelią tokios finansų krizės pasikartojimui, priežiūrai tenka labai svarbus vaidmuo. Tačiau priežiūrai būtina nustatyti taisykles. Todėl pirmoje J. de Larosière ataskaitos dalyje išvardyti pasiūlymai pakeisti ir sugriežtinti taisykles taip pat yra labai svarbūs.“ Kadangi buvo nustatyta trūkumų pasiūlymuose dėl galiojančių taisyklių mikrolygio priežiūros, mūsų pabrėžta nuostata, kad reikia jas keisti ir griežtinti, atrodo dar svarbesnė.

2.4 Komisija taip pat pasiūlė keletą teisės aktų dėl finansų rinkoms taikomų taisyklių. Iki šiol EESRK apsvartė nuomones dėl kredito reitingo agentūrų (2), alternatyvaus investavimo fondų valdytojų ir kapitalo reikalavimų. Kitas naujo teisės akto objektas, kurio Komisija kol kas dar nėra pasiūliusi, tačiau kurį siūlo EESRK, – tai nacionalinė institucija, kuri atidžiai ištirtų visus naujus finansų rinkų instrumentus prieš suteikiant leidimą juos taikyti; tokia sistema jau naudojama Ispanijoje.

(2) Žr. EESRK nuomonę dėl kredito reitingo agentūrų, OL C 277, 2009 11 17, p. 117.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Būtina atskirti finansų rinkos priežiūrą, vykdomą makrolygiu ir mikrolygiu. Tuo pat metu nemažiau svarbu užtikrinti glaudų visų siūlomų institucijų bendradarbiavimą. Vykdamas mikrolygio priežiūrą atskleistos bendrosios problemos yra aktualios visoms finansų rinkoms, o nustačius riziką makrolygio priežiūros priemonėmis dažnai sprendimus galima rasti mikrolygmenyje. Ši tarpusavio sąveika keletą kartų nurodyta ir reglamentuose.

3.2 Pagrindinė trijų institucijų veikla bus susijusi su galiojančiomis taisyklėmis, taip pat bus suderinta nacionalinių institucijų vykdoma praktika, dažniausiai – skelbiant gaires ir rekomendacijas, tačiau šios institucijos taip pat bus įgaliosos rengti naujus techninius standartus Komisijos teikiamiems oficialiems pasiūlymams.

3.3 Nuomonėje dėl J. de Larosière ataskaitos Komitetas ragino, kad trijų naujų institucijų valdybose savo atstovus turėtų daugiau subjektų. Į šį raginimą Komisija neatsižvelgė nei reglamentuose dėl minėtų institucijų, nei reglamente dėl ESRV. Tačiau Komisija abiem atvejais siūlo specialias suinteresuotųjų šalių grupes.

3.3.1 ESRV turėtų, kai reikia, kreiptis „patarimo į atitinkamas privačiojo sektoriaus suinteresuotąsias šalis“. Pasiūlymo išanginėje dalyje nurodomi tokių suinteresuotųjų šalių pavyzdžiai: finansų sektoriaus atstovai, vartotojų organizacijos ir tam tikros Komisijos nustatytos grupės. Toks aprašymas nėra pakankamai informatyvus: reikėtų paminėti, kad finansų sektoriaus atstovus turėtų skirti tiek darbdaviai, tiek ir šio sektoriaus profesinės sąjungos.

3.3.1.1 Be to, kadangi sisteminė rizika kyla ne tik finansų rinkoms, bet visai ekonomikai, būtina užtikrinti didesnę atstovaujiamumą. Dėl šios priežasties reikia konsultuotis ir su darbdaviais bei profesinėmis sąjungomis ES lygiu.

3.3.1.2 Galiausiai nieko nesakoma apie šių konsultacijų vykdymo būdą ir dažnumą. Tai reikėtų apibrėžti, kadangi straipsnyje nurodoma, kad tokios konsultacijos „bus“ vykdomos. Nurodymas „kai reikia“ taip pat nėra konkretus. Reikėtų aiškiau nustatyti, kada tokios konsultacijos yra privalomos.

3.3.2 Atrodo, kad trijų minėtų institucijų suinteresuotųjų šalių grupių sudėties klausimu Komisija laikosi tokios pačios nuomonės kaip ir EESRK: joms turėtų priklausyti atitinkamos finansų rinkos srities darbdavių ir darbuotojų atstovai, taip pat vartotojai ir sektoriaus paslaugų naudotojai.

3.3.2.1 Labiausiai tikėtina, kad problemų kils atrenkant šalis, iš kurių šie atstovai turėtų būti kilę. Darome prielaidą, kad nurodant 30 atstovų skaičių nebuvo manyta, kad atstovus skirs visų šalių finansų įstaigos. 30 atstovų skaičius turėtų būti po lygiai padalytas visoms atstovų grupėms, kaip nurodoma reglamentų išanginėse dalyse.

3.3.2.2 Šios grupės posėdžiaus ne rečiau kaip du kartus per metus. Jos gali teikti nuomones ir rekomendacijas ir joms teikiamos sekretoriato paslaugos. Nuomonės ir rekomendacijos turėtų būti skelbiamos viešai. Visos šios nuostatos atrodo tinkamos, tačiau kyla pavojus, kad grupių darbas bus atliekamas tik per du posėdžius. Joms turi būti sudaryta galimybė nuolat sekti atitinkamos institucijos veiklą. Tokia nuostata būtina kaip garantija, kad institucijos, kuriose prižiūrėtojai prižiūrės patys save, veiksmingai veiktų.

4. Konkrečios pastabos

Europos sisteminės rizikos valdyba

4.1 Makrolygio rizikos ribojimo priežiūros srityje nevyksta esminė diskusija apie tai, kas gali būti sisteminė rizika. Dabartinės krizės sąlygomis tam tikrų naujų instrumentų įvedimas gali būti laikomas sisteminė rizika. Kredito reitingo agentūrų taikomi metodai rizikai įvertinti ir vertėms apskaičiuoti taip pat gali būti vadinami sisteminė rizika. Ar finansų įstaigų vadybininkų veiklai taikomos taisyklės, kurios leidžia imtis pernelyg rizikingų veiksmų, negali būti laikomos sisteminė rizika? Tai tik keletas galimų pavyzdžių. Sisteminės rizikos sąvoką reikia apsvaistyti viešai, ne tik už uždarytų durų naujojoje ESRV.

4.2 EESRK laikosi nuomonės, kad ESRV privalo turėti aiškius įgaliojimus veikti, kai finansiniam stabilumui kyla pavojus, todėl, siekiant tai užtikrinti reglamente, kai kurių punktų redakciją reikėtų persvarstyti iš naujo.

4.2.1 Kaip nurodoma reglamento pasiūlymo preambulėje, ESRV uždaviniai yra susiję su finansų „priežiūra“ (angl. *supervision*, I konstatuojamoji dalis) ir priežiūra (angl. *supervision*) kaip terminas buvo naudojama diskusijoje dėl finansų krizės problemų sprendimo įvardijimo. Toliau tekste (7 konstatuojamojoje dalyje) sakoma, kad Bendrijai reikia specialios įstaigos, atsakingos už makrolygio rizikos ribojimo „priežiūrą“ (angl. *oversight*). Tokios priežiūros (angl. *oversight*) koncepcija sumažina realią minėtos įstaigos galią: pastaroji priežiūra (angl. *oversight*) – tai pirmasis žingsnis, po kurio reikėtų užtikrinti realią veiksmų galią turinčią priežiūrą (angl. *supervision*). Šie du priežiūrą reiškiantys žodžiai (angl. *oversight* ir *supervision*) nėra sinonimai ir kai kuriose kitose kalbose naudojamas tik vienas žodis – „priežiūra“. Skirtingos formuluotės turėtų būti suderintos naudojant „priežiūros“ (angl. *supervision*) sąvoką.

4.2.2 Aiškiai nurodoma, kad ESRV privalo būti nepriklausoma įstaiga. Tačiau, pasak reglamento, jos išpėjimai ir rekomendacijos turėtų būti perduodami per Tarybą ar tris pirmiau minėtas institucijas siekiant padidinti jų svorį (9 konstatuojamoji dalis), o tai leidžia siekti tiek suabejoti ESRV nepriklausomumu. EESRK nuomone, tekstas teisingai suformuluotas 16 straipsnio 3 dalyje, kurioje rašoma, kad išpėjimai ir rekomendacijos turėtų būti perduodami Tarybai.

4.2.3 Rekomendacijų adresatai „turėtų“ imtis veiksmų joms įgyvendinti, nebent neveikimą būtų galima tinkamai pagrįsti. Žodžio „turėtų“ naudojimas reiškia, kad šios rekomendacijos yra daugiau ar mažiau privalomos, tačiau sprendimas, ar veiksmas privalomas ar neprivalomas, turi priklausyti nuo to, kam suteikta kompetencija už taisyklės vykdymą – valstybėms narėms ar ES. Todėl šio punkto tekstą reikėtų išdėstyti tiksliau.

4.2.4 Svarstomo reglamento 3 straipsnio nuostatos taip pat yra pernelyg drąsios. Nurodoma, kad ESRV prisideda „prie sklandaus vidaus rinkos veikimo“. ESRV kompetencijai patikėta finansų rinkoje kylanti rizika, tačiau iš minėtos nuostatos atrodo, kad jai suteikta platesnė funkcija. Įprasti teisės aktai, taikomi finansų rinkoms, – tai Komisijos užduotis. Siekiant sumažinti būsimų ginčų dėl kompetencijos tikimybę, straipsnį reikėtų reformuluoti taip, kad ESRV veiklos tikslai apsiribotų sisteminė rizika.

4.3 ESRV sudarys Generalinė valdyba, Valdymo komitetas ir sekretoriatas. Sąsaja su Europos centrinių bankų sistema (ECBS) labai aiški, nes ESRV Generalinei valdybai priklauso 29 ECB Generalinės tarybos nariai. Tokią ECBS ir naujosios ESRV sąsają EESRK ragino nustatyti savo nuomonėje dėl J. de Larosière ataskaitos. Iš minėtų 29 narių penkerių metų kadencijai bus renkamas pirmininkas ir pirmininko pavaduotojas. Be šių 29 narių, balsavimo teisę turintys nariai, Europos Komisijos narys ir trijų naujų institucijų pirmininkai. Posėdžiuose be balsavimo teisės gali dalyvauti 29 nacionalinių priežiūros institucijų atstovai, taip pat Ekonomikos ir finansų komiteto pirmininkas.

4.3.1 11 straipsnyje „Valdymo komitetas“ nėra nustatyta taisyklių dėl balsavimo teisių. Komisijos pasiūlyme nurodoma, kad Valdymo komitetą sudaro Generalinės valdybos pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir penki kiti ECB Generalinės tarybos nariai, trys naujų institucijų pirmininkai, Europos Komisijos atstovas ir Ekonomikos ir finansų komiteto pirmininkas.

4.3.1.1 Taryboje vykusio šių pasiūlymų svarstymo pirmosiose ataskaitose nurodoma, kad buvo diskutuojama apie Valdymo komitetui priklausančių ECB Generalinės tarybos narių skaičių. Ar jam priklausyti turėtų trys ar penki nariai? EESRK, kaip ir ECB savo nuomonėje, rekomenduoja penkių narių skaičių, nes taip būtų lengviau užtikrinti geresnį geografinį pasiskirstymą, mažų ir didelių šalių atstovaujumą ir euro zonai priklausančių bei nepriklausančių šalių atstovaujumą. Be to, kadangi visi Valdymo komiteto nariai, kaip atrodo, turi balsavimo teises, jam turi priklausyti daug centrinių bankų atstovų. Valdymo komiteto sudėtis turėtų atitikti ESRV Generalinės valdybos sudėtį, kurioje 29 nariai yra centrinių bankų atstovai.

4.3.2 Reglamente taip pat yra straipsnis, skirtas patariamajam techniniam komitetui, nors jis neminimas straipsnyje dėl ESRV struktūros. Jį paminėti reikėtų. Šią pastabą savo nuomonėje pateikė ir ECB. Patariamasis techninis komitetas turėtų būti įtrauktas į 4 straipsnio 1 dalį, kurioje išvardyti visi ESRV organai.

4.4 Atskiras straipsnis skiriamas klausimui, ar išpėjimai ir rekomendacijos turėtų būti viešiniami. EESRK suvokia, kad prieš tokį viešą skelbimą būtina apsvarstyti visas aplinkybes, tačiau Komitetas negali suprasti, kodėl tai vienintelis sprendimas, kuriam priimti būtina dviejų trečdalių Generalinės valdybos balsų dauguma. Jeigu Generalinės valdybos nariams užtenka kompetencijos priimti sprendimą dėl sisteminės rizikos ir suformuluoti išpėjimus bei rekomendacijas, jie turėtų būti pakankamai kompetentingi ir nuspręsti viešinti sprendimus ar jų neviešinti.

4.5 Galima teigti, kad Europos Parlamento vaidmuo yra labai ribotas. Sprendimus dėl šių Komisijos pasiūlymų turi priimti ir Taryba, ir Europos Parlamentas. Nepaisant šio fakto, Parlamentas paminėtas tik vieną kartą: nurodoma, kad ESRV privalo ne mažiau kaip kartą per metus teikti ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai. Vadovaujantis 20 straipsniu, Taryba nagrinėja šį reglamentą dėl ESRV praėjus trejiems metams nuo jo įsigaliojimo. Parlamentas nepaminėtas, nors priimant šį teisės aktą jo įgaliojimai lygiavertčiai Tarybos įgaliojimams. EESRK laikosi nuomonės, kad sprendžiant šiuos klausimus Europos Parlamentui reglamente turėtų būti skirtas svarbesnis vaidmuo.

5. Konkrečios pastabos

Mikrolygio rizikos ribojimo priežiūra

5.1 Visų nagrinėjamų pasiūlymų aiškinamojo memorandumo 6.6 punkte nurodoma, kad vieninteliai trijų reglamentų skirtumai susiję su institucijų tikslais, veiksmų mastu ir apibrėžtimis.

5.1.1 Trijuose reglamentuose nurodyti institucijų tikslai (1 straipsnio 4 dalis) yra beveik identiški: vidaus rinkos veikimas, finansų sistemos stabilumas ir stipresnis tarptautinės priežiūros koordinavimas. Aiškiai skiriasi tik apsaugos objekto aprašymas: Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija siekia apsaugoti investuotojus, Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija – draudėjus ir kitus naudos gavėjus, o Europos bankininkystės institucija – indėlininkus ir investuotojus.

5.1.2 EESRK mano, kad šio straipsnio redakcija aiškiai atskleidžia šių priežiūros institucijų kompetencijos sričių pasidalijimą ir ES institucijų teisėkūros prerogatyvas. Jeigu gerai suprantame reglamentus, institucijų realios galios apsiriboja galiojančių taisyklių priežiūra. Reguliavimo taisyklių keitimo srityje jos atlieka tik vieną funkciją – teikia nuomones Komisijai, Tarybai ir Europos Parlamentui.

5.1.2.1 Institucijų parengti naujų techninių standartų pasiūlymai, vadovaujantis 7 straipsnio 2 dalimi, priimami ne direktyvomis, o tik reglamentais ir sprendimais. Jeigu techniniais standartais nenustatoma politika, atrodytų tikslinga neskelbti jų ir reglamentais. Techniniai standartai turėtų būti skirti tik nacionalinėms priežiūros institucijoms ir finansų įstaigoms, o ne valstybėms narėms, ir todėl jie turėtų būti priimami sprendimais, o ne reglamentais ar direktyvomis. Pastaraisiais įteisinamos Komisijos siūlomos politikos taisyklės. Straipsnyje taip pat nurodoma, kad techninių standartų projektus tvirtina Komisija, o tokia nuostata negali būti taikoma reglamentams arba direktyvoms, nes juos privalo priimti Taryba ir Europos Parlamentas.

5.1.3 Straipsniai, kuriuose išsamiai išvardijamos institucijų užduotys, atrodo tinkami. Europos institucijos priežiūri nacionalines priežiūros institucijas, o ne tiesiogiai finansų rinkos dalyvius. Šio principo nesilaikoma tik tuo atveju, kai nacionalinė institucija nesilaiko rekomendacijų (9 ir 11 straipsniai). Tokiu atveju Europos institucija galutinai priima sprendimą, skirtą finansų rinkos dalyviams.

5.1.3.1 Taip pat aprašomi kritinės padėties atvejai (10 straipsnis), kada Europos institucija gali priimti tokius sprendimus be Komisijos. Nors Komisija neturi patvirtinti šių sprendimų, būtent ji oficialiai skelbia, kad susidarė ar nesudarė kritinė padėtis. EESRK nuomone, tikslinga, kad Europos institucijos negali nuspręsti, kada susidaro tokia kritinė padėtis. Galimybė spręsti, ar kritinė padėtis susidarė, neturėtų būti sudaryta ir Komisijai. Tokius įgaliojimus privalo turėti tik Taryba kartu su ESRV. EESRK pritaria nuostatai, kad įgaliojimai nustatyti, ar yra susidariusi kritinė padėtis ar jos nėra, turėtų būti suteikti Tarybai, pasikonsultavus su Komisija, ESRV ir, prireikus, Europos priežiūros institucijoms.

5.1.3.2 Pasiūlyme sukurti Europos bankininkystės instituciją nėra pateikiama tikslaus kritinės padėties apibrėžimo, taip pat jos paskelbimo kriterijų. Dokumentų tekste reikėtų aiškiau nurodyti kritinės padėties skelbimo priežastis. EESRK mano, kad jos privalo kilti iš pačių rinkų. Kritinėje padėtyje atsidūrusi konkreti finansų įstaiga turi būti patikėta nacionalinei priežiūros institucijai.

5.1.3.3 23 straipsnyje numatytos apsaugos priemonės, nurodančios, kokių veiksmų vyriausybės gali imtis, jeigu jos mano, kad nauji techniniai standartai turi poveikio jų fiskaliniams reikalams. Šios apsaugos priemonės atrodo tinkamos, nors techniniai standartai beveik niekada neturi poveikio fiskaliniams reikalams. Be to, kadangi apsaugos priemonės yra susijusios tik su 10 ir 11 straipsniais, jos turėtų būti išdėstytos iš karto po 11 straipsnio.

5.1.4 Tuo atveju, kai finansų įstaigos ir rinkos dalyviai nesutinka su nacionaline priežiūros institucija, jiems reikėtų suteikti galimybę kreiptis į Europos bankininkystės instituciją.

5.1.5 Kalbant apie veiksmų mastą, Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai bus suteikti specialūs kredito reitingų agentūrų priežiūros įgaliojimai. Jie apims įgaliojimą panaikinti šių agentūrų registraciją, atlikti tyrimus ir patikrinimus vietoje. Šie veiksmai reglamente nėra konkrečiai nurodyti, tačiau jie bus įteisinti būsimu reglamentu, kuris iš dalies pakeis pradinį reglamentą.

Šių priežiūros įgaliojimų suteikimas Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai laikomas tinkamu. Tai bus viena svarbiausių jos užduočių.

5.1.5.1 Viena iš išvadų, prie kurių EESRK priėjo nuomonėje dėl J. de Larosière ataskaitos, yra tai, kad prieš įvedant naują finansinį instrumentą į rinką nacionalinė institucija turėtų duoti savo sutikimą, kaip daroma Ispanijoje. Dabar, pradėjus veikti trims naujoms institucijoms, šį pasiūlymą įmanoma įgyvendinti. Kadangi šiuo metu to nedaroma kitose valstybėse narėse, iš pradžių reikėtų nuodugniai ištirti visose šalyse, išskyrus Ispaniją, taikomus instrumentus. Todėl Komisija taip pat turėtų iš dalies pakeisti reglamentą dėl Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos reglamentu tokiai užduočiai įvykdyti.

5.1.6 Pateikiant bankininkystės institucijos apibrėžtis sunkiausia buvo apibrėžti, kokio dydžio finansų sektoriaus dalį ji turėtų priežiūrėti. Remiantis finansų krizės metu sukaupta patirtimi, ši apibrėžtis turėtų būti kiek įmanoma platesnė. Jeigu kai kurios finansų įstaigos atsidurs už šios institucijos priežiūros ribų, tokios įstaigos siekiamos pelno gali turėti privalumą, kadangi jų elgsenai taikomos taisyklės ir jos priežiūra nepriklausys institucijos veiklos sričiai. Bendrasis tikslas turėtų būti vienodų sąlygų sudarymas visoms finansų įstaigoms. Šiame reglamente pateikiamos apibrėžtys remiasi anksčiau priimtose direktyvose dėl kredito įstaigų, investicinių firmų ir finansinių konglomeratų naudotomis apibrėžtimis. EESRK norėtų, jog minėtų direktyvų apibrėžtys būtų apsarstytos iš naujo, kad jose atsispindėtų finansų krizės metu sukaupta patirtis ir kad jos būtų kiek įmanoma platesnės.

5.1.7 Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija taip pat pagrįsta šiuo metu galiojančiomis direktyvomis. Šiuo klausimu EESRK norėtų pažymėti, kad būtent profesinių pensijų skyrimo srityje valstybės narės taiko labai skirtingus modelius. Todėl šiuo atveju itin svarbu patikslinti, kad institucijos veiksmų mastas apima tik priežiūros klausimą. Naujas taisykles siūlyti gali išskirtinai tik Komisija.

5.1.8 Reglamente dėl Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos nurodoma, kad finansų rinkų dalyvis – tai „asmuo“. Darome prielaidą, kad tai reiškia ir juridinį, ir fizinį asmenį, tačiau tai reikėtų aiškiai įvardyti reglamento 2 straipsnio 1 dalyje.

5.1.9 20 straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad institucijos gali naudoti iš finansų įstaigų gautą konfidencialią informaciją tik šiais reglamentais joms skirtoms pareigoms atlikti. Šią nuostatą reikia papildyti taisykle dėl būtinos konfidencialumo apsaugos būdų.

5.2 Visų trijų institucijų organizacinė struktūra yra vienoda: stebėtojų taryba, valdyba, pirmininkas, vykdomasis direktorius ir apeliacinė taryba. Institucijų pirmininkai negali būti skiriami iš nacionalinių priežiūros institucijų. Remiantis reglamentais, pirmininkas turėtų būti nepriklausomas, visą darbo dieną dirbantis asmuo.

5.2.1 Siūloma, kad šių Europos institucijų valdyboms priklausytų keturi nariai iš nacionalinių priežiūros institucijų. Kadangi nepaaiškinama, kodėl pasirinktas keturių atstovų skaičius, atrodytų tinkamiau vadovautis ESRV taikomu pasiūlymu, pagal kurį valdybai priklausytų penki nariai.

5.2.2 Stebėtojų taryboje balsavimo teisės suteiktos tik nacionalinių institucijų vadovams, o Komisijos atstovas ir ESRV atstovas tokių teisių neturės. Tai reiškia, kad priežiūros institucijoje visa galima suteikiama priežiūroms nacionalinėms institucijoms. Pagal tokią sistemą kyla pavojus, kad veiksmų nebus imamasi, net jeigu reglamente išdėstytos visos nuostatos, kaip vykdyti priežiūrą, kaip iškelti nacionalinių institucijų darbo trūkumus ir net kokiais atvejais sprendimus priima Europos institucija, numatant galutinę galimybę sprendimą priimti Komisijai. Be abejonės, Europos institucijoje nacionalinės institucijos privalo dirbti kolegialiai, tačiau ar šis darbas netaps pernelyg kolegialus?

5.2.3 Atsižvelgdami į pavojų, kad Stebėtojų taryba stebės pati save, norėtume pabrėžti keletą kitų svarbių nagrinėjamų institucijų aspektų. Pirmininko nepriklausomumas yra esminis dalykas ir jam (jai) turėtų būti suteiktos balsavimo teisės. Nemažiau svarbus ir suinteresuotųjų šalių grupių atvirumas bei įtaka. Visų svarbiausia, kad veikla būtų vykdoma skaidriai, o institucijų sprendimai būtų skelbiami viešai. Nors EESRK pasisako už tokias bendrąsias taisykles, jis, žinoma, supranta, kad kai kurių sprendimų negalima nedelsiant skelbti viešai, nes gali kilti finansų rinkų sutrikimo rizika.

5.3 Pasiūlyme planuojama šioms institucijoms pradėjus veikti padvigubinti darbuotojų skaičių palyginti su dabartiniais trimis komitetais. Kai institucijos pradės veikti visu pajėgumu, jose turėtų dirbti apie keturis kartus daugiau darbuotojų negu dabartiniuose komitetuose. Kadangi veiklos mastas ir pobūdis gerokai skiriasi, EESRK mano, kad darbuotojų skaičius yra tinkamas.

5.3.1 Mums abejonių kyla dėl siūlomo laikotarpio, per kurį institucijos taps visiškai funkcionalios: jeigu jos veiklą vykdyti pradės 2011 m., tam reikės daugiau nei dvejų metų. Šį procesą paspartinti būtų galima ir iš tikrųjų yra būtina, kad būtų skubiai sprendžiamos krizės metu iškilusios problemos.

5.4 EESRK mano, kad Europos priežiūros institucijų jungtinis komitetas, kuris bus įsteigtas kartu su trimis institucijomis, yra reikalinga papildoma priemonė. Veikiant šiam Komitetui, užtikrinančiam įsteigtų institucijų bendradarbiavimą, vienos bendros institucijos, prižiūrinčios nagrinėjamas tris sritis, sukūrimas – bent jau šiuo metu – neatrodo būtinas.

5.5 33 straipsnyje galima nurodyti keletą smulkių klaidų. 33 straipsnio 2 dalyje frazė „jam nesant“ reikėtų pakeisti į „jam (jai) nesant“. To paties straipsnio 5 dalyje anglų kalbos dokumento redakcijoje žodis *Chairperson* (pirmininkas (-ė)) staiga tampa *Chairman* (pirmininkas) ir šią klaidą reikėtų ištaisyti.

2010 m. sausio 21 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI
